

A legfrissebb és legnagyobb magyar lap Amerikában. — Megjelenik minden nap.

Beolvadt lapok: Magyar Híradó, Magyarok Csalága, Esti Újság, Amerikai Hírlap, Magyar Napilap, Magyar Hírmondó, Californiai Magyar Farmer.

The oldest established and largest Hungarian Paper Published Daily.

NO. 208. SZÁM.

HARMONEGYEDIK ÉVFOLYAM.

Cleveland, New York, Chicago, Pittsburgh, Detroit, péntek, 1923. szeptember 7.

THIRTY-FIRST YEAR. EGYES SZÁM ÁRA 5 CENT.

LÁZASAN FOLYIK A SEGÉLYMUNKA

A NAGYKÖVETEK TANÁCSA HAJLANDÓ MEGVIZSGÁLNI A GÖRÖG-OLASZ VÁLSÁGOT

A tanács haladéktalanul tanulmány tárgyává teszi a vizsgálat módjait. — Remélik, hogy a liga a nagyköveti tanácsot fogja felszólítani cselekvésre.

BELGRÁD AGGÓDVA FIGYELI FIUME SORSÁT.

Olaszország, genfi megbízottjának nyilatkozata szerint, nem fogadhatja el illetékesnek a nemzetek ligáját.

PARIS, szeptember 5. — A nagyköveti tanács ma itt elhatározta, hogy vizsgálatot fog indítani a görög-olasz válság ügyében. A tanács elhúzó vita tárgyává tette azt a választ, amelyet a görög kormány adott a nagyköveteknek az olasz bizottság lemeszárása ellen tiltakozó jegyzékére. A vita befejezése után nyilvánosságra hozták, hogy a megindítandó vizsgálat módjait azonnal fontolóra fogják venni. Az itteni hivatalos körök biznak abban, hogy a nemzetek ligája a nagyköveti tanácsot fogja felszólítani cselekvésre.

Itt nem hiszik, hogy Olaszország ne volna hajlandó elismerni a nagyköveti tanács illetékességét, mert hisz éppen ezt a testületet bízták meg annak idején az albán határok megállapításával. Remélik, hogy ezen a módon megtalálhatják a kivezető utat abból a válságból, amelyet egyrészt Olaszország a liga illetékességének visszautasításával és másrészt Anglia a liga beavatkozási jogának fenntartásával idéstek fel.

A helyzet még mindig veszedelmes.

Est a megoldást Olaszország, valószínűleg elfogadná, mert kérvényesben érezte magát a nagyköveti tanácsban, ahol csak szövetségeseivel kell számolnia, mint a nemzetek ligájában, ahol a semlegesekkel is vitába kellene szállnia.

De a helyzet még így is súlyos veszedelmeket rejt magában. Egy belgrádi távirat szerint Jugoszláviában óriási izgalom uralkodik, mert a határ-megállapító bizottság újabb, állítólag, túl nagy területeket juttatott Albániának. Egy hivatalos távirat ugyan megtagadja az ilyen irányú agitációt, de másrészt beismeri, hogy a jugoszláv nagykövetség arra kéri a delegációt, hogy a jugoszláv delegáció elköveti, hogy a határ-megállapító bizottság munkáját a határvidék időre halassza el. Egy harmadik távirat viszont arról számol be, hogy a francia delegáció fenyegető leveleket kapott.

A liga helyett a nagyköveti tanács.

GENF, szeptember 5. — Szalandra, volt miniszterelnök, elutasította a nemzetek ligájának tanácsa előtt ma ugy nyilatkozott, hogy Olaszország jogtalannak tartaná a liga beavatkozási jogát az olasz-görög válságba. A liga, mondotta Szalandra, nem illetékes ebben az ügyben, amely jogosan a nagyköveti tanács elé tartozik. Az olasz kormány állta azt a vizsgálaton hatatlan megközelítést, hogy a liga tanácsának nem szabadna elfogadnia Görögország felhívását a nem szabad cselekednie ebben a kérdésben. Szalandra szerint a görög kormány a ligához intézett kérésével csak a rá nehezedő felelősség terhe alól kívánt kibújni. Az olasz megbízott arra a tényre is felhívta a figyelmet, hogy számos hatalom még ma sem ismerte a jelenlegi görög kormányt s ebből a szempontból vált különösen szükséges Korfu katonai megszállása a Tullini féle határ-megállapító bizottság lemeszárása után. Politai, görög megbízott, Szalandra beszédére válaszolva, kijelentette, hogy a görög kormány nem akar kibújni a felelősség alól s jóakarátát már bizonyította assz, hogy semleges vizsgáló bizottság kiküldését kérte a gyilkosság helyére. A görög-olasz válság távolabbi tárgyalását szintén bizonytalan időre elnapolták. A tanácsot azonban, valószínűleg, már holnapra össze fogják hívni, hogy tagjai megvizsgálhassák az olasz nyilatkozatot s meghatározhassák jövő magatartásukat a válsággal szemben, amely Szalandra beszédének hatása alatt még csak súlyosbodott.

KÜZDELEM A POR ELLEN.

COLUMBUS, O., szept. 5. — Az állami utépítő hivatal különböző kísérletekkel foglalkozik abban az irányban, hogy az országutak portalanítását lehetővé tegyék. A Columbus-Chillicothe — Portsmouth vonalon azonnal próbálkoznak, hogy az utat kőszelvényekkel eresszék be, ami lehetővé teszi a port. Ugyancsak rendelkezni fogják a hont az elhanyagolt többi utakat is.

MEGVERTE A FELELŐSÉGET

BUTTE, Mont., szept. 5. — John J. Seult itteni közbizonyos a mai száraz világ dacára is berugott és részegségében úgy egybe-főbe verte a felelőséget, hogy azt kórházba kellett szállítani. A bányászat a rendőrség letartóztatta. A bíró a verkedő és részeges férjet három ezer dollár biztosíték alá helyezte.

1923-BAN EMELKEDTEK A MUNKABÉREK

NEW YORK, N. Y., szeptember 5. — A National Industrial Conference Board nemrégiben tanulmány tárgyává tette azt a kérdést, hogy az amerikai ifjúság javarésze miért vesztette el az állását. Jelentését a chicagói Kereskedelmi Kamarának nyújtotta be.

Tanulmányában érdekesen utal arra, hogy a következő okok járulnak hozzá ahhoz, hogy a fiatalok miért nem tudnak megmaradni állásukban: a felelősség hiánya, a kemény munkától való irtózás, az alapszükséglet hiánya, hamis remények és illúziók a bérek és fizetések ügyében.

Küncven százaléka amerikai fiataloknak a fenti okok következtében vesztette el az állását, mondja a chicagói statisztikus.

De ezek az adatok — mondja a lelkiismeretes tanulmányozó — nemcsak a fiatalberekre vonatkoznak, hanem a nőkre is. Szóval a feminista hibáztatásának arra, hogy ige, mennyivel kevesebb munkát érnek el a nők a férfiaknál.

MIÉRT VESZTI EL AZ ÁLLÁSÁT AZ AMERIKAI IFJAK JÓRÉSZE

CHICAGO, Ill., szept. 5. — A. D. White, a chicagói Swift and Co. cég statisztikusa tanulmány tárgyává tette azt a kérdést, hogy az amerikai ifjúság javarésze miért vesztette el az állását. Jelentését a chicagói Kereskedelmi Kamarának nyújtotta be.

SZIVÉBE FOGLALTA JAPÁN AMERIKA ADAKOZÓ NÉPÉT

A japán nagykövetség közlése szerint a földrengés alkalmával tanúsított rokonszenv és jótékony barátságot teremtett a két ország között.

JAPÁN HALAS.

WASHINGTON, szept. 5. — Abból az alkalomból, hogy az Egyesült Államok valóban nagylelkű módon nyújtott segédkezt a sorsától sújtott Japánban, a japán nagykövetség vezető tisztviselői kijelentették, hogy szívesen látják a két ország közötti barátságát.

VILÁGHADJÁRAT INDUL A PUSZTÍTÓ FÉRGEK ELLEN

Tudósok mindenfelé tanulmányozzák az élősdieket, amelyek a férgeknek legnagyobb ellenségei és ezeket átviszik mindenfelé. — Magyarországi tanulmányozók.

WASHINGTON, szept. 5. — Dr. L. O. Howardnak, a szövetségi földművelési minisztérium rovarügyi osztályának vezetője szerint a világ összes rovarügyi tudósai serényen dolgoznak azon, hogy felvegyék a harcot a férgek ellen, amelyek a természetben oly rengeteg károkat okoznak. Egyelőre egyik országból a másik országba átvándorlók azokat a parazitaikat, amelyekről az illető országban beszámoltak, hogy a kártevő fergéket pusztítják, azokon élőködnek.

ELNAPOLTÁK A HARRISBURGI KONFERENCIÁT

Egyelőre nem közeledtek egymáshoz a bányászok és a tulajdonosok.

UJ NEHÉZSÉGEK.

A bányatulajdonosok hosszú bérszerződést akarnak. HARRISBURG, Pa., szept. 5. — A keményszénbányák tulajdonosainak és bányászainak közös bérkonferenciája, amely ma délutáni két órakor újabb gyűlésre kezdett, hogy újabb tárgyalás alá vegye Pinchot pennsylvániai kormányzó bejelentését a bányászok délutáni hat óra tájban, anélkül, hogy érdemleges határozatot hozott volna, holnap délelőtti tíz órára elhalasztotta a tárgyalást.

VEGE A RUHR ELLENÁLLÁSNAK

Berlin hírek szerint Stresemann rövidesen tárgyalni kezd a franciákkal és belgákkal.

NEM LETTÉK MEG A HÁROMSZOROS GYILKOST

OTTAWA, O., szept. 5. Bár szombat este óta állandóan nyomozzák a 40 éves Charles Shankot, a háromszoros gyilkossal vádolt munkást, még nem akadnak rá. Shank megölte a 19 éves Mrs. Olivia Tenwaldet, ennek anyját, a 39 éves Mrs. William Tenwaldet és unokafivérét, a 23 éves Lawrence Tenwaldet. Azt vélték, hogy a gyilkos a mocsaras közre menekült, de hiába kutatták át a mocsaras vidéket, nem lettek nyomát a háromszoros gyilkosnak.

PHILADELPHIA, Pa., szept. 5.

John L. Lewis, a bányászszakszervezet elnöke tegnap értekezletet tartott itt a háromszoros gyilkos ügyében. Előkezelésben áll a bányászok és tulajdonosok közötti tárgyalás. A bányászok megígérték, hogy újra egymás között és egyben a kártevő élősdieket jelentették Lewissal a kerületükben uralkodó állapotokról.

TÉBOLY, ÉHSÉG ÉS NYOMOR KÖVETI A KATASZTRÓFÁT A SORSÚLDÖZTE JAPÁNBAN

Rengeteg ember megőrült az elszenvedett borzalmas következtében. — A katonaság maglyakon égeti el a halottakat. — Eddig hat segélyhajó érkezett.

HŐSIESEN VISELKEDI A KORMÁNY.

SHANGHAI, szept. 5. — Az est folyamán végre sikerült közvetlen táviró összeköttetést létesíteni azokkal a japáni vidékekkel, amelyeket a földrengés, vízár és tűz pusztítottak el és amelyeknek lakosságából a megvadult elemek több százezer embert öltek meg. Eddig csak a halottak borzalmas számáról szóló jelentések döbentettek meg az egész világot, most azonban már jönnek a hírek arról, hogy micsoda szenvedések vannak kitéve az életben maradt milliók, megfelelő élelmezés, ital, ruházat és hajlék nélkül.

Temetési maglyak mindenfelé.

Mindenfelől hatalmas és maglyák láthatók. Mindenik ilyen maglyán az áldozatok százaik égették el. A kormány kénytelen a halottak elszállításához a drasztikus módjához folyamodni, mert nem akarja azt, hogy a temetetlen hullák megfertőzzék a levegőt és hogy a szél ragályos tüdőgyógyulást okozjon az amúgy is alaposan megterjedt lakosságban.

Katonákat összpontosítottak

Hogy a kormány körülbelül száz négyzetmérföldnyi területet a menekülteket ellátni tudja, elrendelte, hogy az összes népközlő haderő oda összpontosuljon. A katonák kisebb adag ennivalót kapnak, hogy a katonai felszerelés egyrésze is a szerencsétleneknek juttatható legyen.

Megdöbentő a pusztulás képe

LONDON, szept. 5. — A Central News jelentése szerint a vállalatnak tokiói tudósítója szombaton szerencsésen megmenekült a fővárosból és Kobeban biztonságban van. A következő tudósítást küldötte be:

Külföldi halottak között van Komor Pálnak, a shanghai magyar származású kereskedőnek nővére is. Komor segítette annak idején a magyar hadifoglyokat át Amerikába.

A külföldi segítség egyre-másra érkezik. Az amerikai segítőhajók egyrésze már beérkezett. Tekintettel azonban arra, hogy három millió menekült elítéléséről van szó, valószínű, hogy a szerencsétlenek közül még igen sokan fognak elpusztulni a nélkülözések következtében, mielőtt a segélymunkát teljesen megszervezni lehetne. A bajt még tetézi az, hogy az özőnár és földrengés annyira megfongta magát a yokohamai kikötőt, hogy a nagyobb hajók oda be nem mehetnek.

A külföldi halottak között van Komor Pálnak, a shanghai magyar származású kereskedőnek nővére is. Komor segítette annak idején a magyar hadifoglyokat át Amerikába.

A külföldi segítség első részletei a mai napon hat hatalmas, különböző nemzetiségű hadihajó érkezett meg a japán vizekre. Azonnal megkezdte a hozzáteljesített feladatok elvégzését és orvosszereket kirakodását.

A kormány minden igyekezetével azon van, hogy pontosan megállapíthassa a katasztrófa áldozatainak számát, azonban általános nézet szerint ez sikerülhet fog sikerülni. Nem fog sikerülni azért, mert az özőnár és a tűzvész nyomtalanul tűntetett el ezeket. A kormány csak arra szorítkozhat, hogy a katonákkal összeiratja azokat, akiknek hulláját a maglyakon elégették.

"Ki fog derülni az, hogy nagyon is konzervatívak, alacsonyok voltak azok a becsületes, amelyek a katasztrófa áldozatainak számát illetően beérkeztek."

"A császárnak, császárnának és a régenseknek sikerült megmenekülniük, azonban a császári család tagjai közül többen lettek áldozataivá a katasztrófának."

MAGYAROK AMERIKÁBAN

A KRIZIS IDEJÉN

Hogyan lehet megmenteni az amerikai magyar egyleteket. — Az egyesülés az egyetlen komoly orvosság a belső bajok ellen.

Ismét itt van az ideje, hogy komolyan beszéljünk a nagyobb egyletek jövőjéről. — A közelmúltban nagyobb változások esett keresztül a Szövetség és Rákóczi egylet, — a közel jövőben pedig a Verhovay Segély Egyletnek és Ref. Egyesületnek lehetnek változások.

A két ebből látszólag szerencsésen uszta meg a változást. Valószínű, hogy a két utóbbitól is megteszik a legjobbat, amit a jelen körülmények között lehet. Bizonyos azonban, hogy egyiknél sem lett és lesz megoldva véglegesen a lét, vagy nem lét kérdése.

Szerintem a magyar egyleteknek nincs jövőjük, s külön, külön dolgozva, — ami a legrosszabb: egymás ellen dolgozva, — egyik sem ér meg még további tíz évet. Ha igen, akkor még a mostani változások után, a legtovább 5 év múlva olyan súlyos válságok kell keresztülmennie, amilyent a magyar egyleti társaság még nem tapasztalt és el sem akar hinni.

Est a magyar állítást nem az enyhe hátrahúzó, hanem a nagyrészt a szűkebb és semmi esetre sem rosszabbul, hanem a kézen fekvő tények alapja teszem.

Első tény, hogy a következő években a magyar egyleteknél olyan magas lesz a halálárány, hogy a hatóságok és szakértők által most megállapított befizetések a felére sem lesznek elegendőek. Már most is jóval magasabb a halálárányunk, mint az amerikai egyletekétálg.

A magyar egyleteknek ezen magas halálárányát az okozza, hogy a magyar egyletek tagja nem fogatos, hanem egyszerűen öregségi meg és tömegesen fog meghalni. — Husz, harminc évvel ezelőtt jöttek a magyarok tömegesen Amerikába. Ezek lettek az egyletek tagjainak a söme. Fiatalkor, vagy életük délnél lettek tagokká. Inkább harminc és negyven év, mint husz és harminc között. Az elmúlt husz-harminc év között bizony megöregedtek és amilyen tömegesen jöttek akkor, olyan tömegesen halnak most meg.

Aki ezt kétségbe vonja, nézzen körül a saját körében, gondoljon vissza az utóbbi hónapokban elhalt magyarokra, s meg fog róla gyószdni, hogy igazat állított. Gondoljanak vissza tíz, tizenöt évre, hogy hány halottja volt akkor a magyar telepek és hány van most?

Még bizonyosabban megállapítható az a magyar egyletek központjában. Tíz év előtt a meghaltaknak csak kis hányada volt ötven éven feül. Ma a meghaltak hatvan, hetven százaléka az ötven éven feüliekből telik ki. Tíz, husz évvel ezelőtt csak a betegségek és balesetek okozták a magyar egyleteknek a halálát. Most már ezek mellett és ezek tetejébe az agorkor is, még pedig ijesztően nagy mértékben.

A másik tény, ami erősen hozzájárul a végpusztulás mielőbbi bekövetkezéséhez, hogy nincs taljunk ahonnét új életet, új erőt kaphatnánk. A nagymérvű idevándorlás megszűnt. Nincs is rá remény, hogy a közel jövőben akkora lesz, mint a háború előtt volt. Ami kevés bevándorló jön, azt egymás elöl kapkodjuk el és egyiknek sem jut annyi, hogy ellenszolgáltatás nélkül taggá öregségi taggá. A magyar egyletek átlagos életkora mellett legalább huszötöt százelek új tagot kellene évente felvenni, hogy felszelen lehessen tartani a mostani állapotot. Est nem bírja megtenni egyik magyar egylet sem, mert nincs miből.

A serdülő magyar ifjúsága sem számíthatunk Szeretjük ugyan azt mondani, hogy ők az egylet jövő erőssége, de ez csak kis részben igaz. A gyermekeket beírattja a szülő tagnak. Amíg a szülő fizet, addig tag marad. Mikor aztán a fia a saját kenyérére jut, vagy a leány férjhez megy, egyszerűen kimaradnak a magyar egyletből. Irunk ugyan új, ezer dolláros biztosításokat olyan tagok részére, akiket a gyermek osztályból veszünk át, de nem a megfelelő arányban. Ezek is kimaradnak egyrészről év múlva. Ha nem így volna, akkor annál a magyar egyletnél, mely legelőször kezdte kultiválni a gyermekek biztosítását, már legalább ezer új, 18 éves tagnak kellene lenni évente. De nincs.

erő" igazságában. Ha egyesülnek az egyletek, tovább bírják a küzdelmet. Az új erő, az új élet nem forgácsolódik szét, hanem egyhelyre megy és segít valamit. Egyesülés esetén beszáródnak a vagyont elszívókató csatornák és talán össze lehet gyűjteni annyit, hogy az utolsóknak is lesz biztosítékra való.

Egy pár év múlva kétszáz ezer dollárba fog kerülni a négy egylet évi fenntartása. Egyesülés esetén ennek felét meglehet takarítani. Száz ezer dollárral évi száz haláleset lehet kiegyenlíteni. Anyi, mintha százal kevesebb tag halna meg. Így kell a haláleseteket csökkenteni, mert másként nem lehet. Száz ezer dollár óriási összeg az egy letnek, mely ma még ötven cent emelést is nehezményez. Ne higyjen az egyleti tagok, hogy az egylet felé, az a saját számlájára látja veszélyben. Aki posztat kiált a másikra az egyesülés miatt, az a saját bűnét takargatja. Aki kizárja az igazságot, az ellensége az ötlet kitartó tagjainak.

Az eddigi egyesülési próbálásokat mindig a személyes érdek előlérte tolasa tetta meddővé. Ha más érv nem volt, azt hirtelték el, hogy azért szorgalmazom, mert én akarok a felszínre kerülni. Ki jelentem, hogy ennek semmi alapja nincs. Egyesülés esetén nem is vállalnék vezető szerepet, mert a legjobb embert szeretném a magyar-ság élén látni, mint én vagyok.

Az egyleteket nem lehet tovább fenntartani érzelmi alapokon. A végpusztulást nem lehet elhárítani kecségetű ígéretekkel, vagy óra megállítási módszerekkel. Hol lesz husz év múlva az a magyar egylet, mely akkorra még arany órákat is ígér a haláleseti összegre? Csak a tagok emlékeztetésben.

Ezeket látnom jónak felemlíteni a tagok és vezetőik előtt a krizis idején. Ha ezekre építenek, talán leszünk, ha nem, akkor mihamar nem leszünk.

Wálkó János.

MAGYAR LEANY SIKERE.

Simonovszky Annuskát kiválaszták megyei pénztári deputatnak.

YOUNGSTOWN, O. — A Mahoning völgyi magyarságot nemcsak nagy öröm, de nagy megtiszteltetés is érte, a mennyiben Frank Voga megyei pénztárnok, aki e héten foglalta el állását, a szatmármegyei születésű Simonovszky Annuskát kinevezte deputatnak.

A csinos magyar leányka az előző három évet is mint deputy töltötte a megyei pénztári hivatalban, ahol széleskörű tudásával, szakértelmével, előzékeny és udvarias modorával számos tisztelőt szerzett magának és feljebb valói megelégedést a legteljesebb mértékben kiérdemelte. Az új megyei pénztárnok az előző alkalmánál hasonlóan levő összes tisztviselőket elbocsátotta és csak Simonovszky Annuskát tartotta meg, az anyagi eredménye mellett késő estig kitűnő hangulatban szórakozott a közönség, egy kellemesen eltöltött nap emlékeztetővén a Verhovayak piknikjéről.

SÓTER JÓZSI BALESETE.

Egy automobil elütötte a 13 éves fiút. — Tul van veszélyben.

YOUNGSTOWN, O. — Sótér Gyulának, (aki Brier Hill gyárában a gázházban dolgozik), szomorú hírt jelentettek a múlt hó 28-án. Azt tudatták vele ugyanis, hogy 13 éves Józsi fiát egy olasz ember elütötte az autójával.

A fiu háza helyezkedett a Popular street 44. szám alatti lakására. Vigan hajtott haza a biciklijével, amelynek első kereke már a járdán volt, amikor egy ugyanazon utcában lakó olasz ember elütötte az autójával. Amíg a Józsi fiu jó oldalon hajtott kerékpárjával, addig az olasz rossz oldalon, vagyis az utca bal oldalán hajtott autóját. A fiut azonnal bevitték a City kórházba ahol megállapították, hogy komolyabban baja nem történt több helyen látható szűrdásokon kívül.

Sótér Józsi elszökt 8t évvel szintén elütötte a Brier Hill Co. egy autójával és pedig ugyanazon a helyen sebesítette meg, mint most az olasz gépkocsija. Szerencsére tul van a veszélyen. A szülők megindították a gondatlan sofőr hímek az "egyesülésben az

SOUTH BEND 100 ÉVES JUBILEUMA.

SOUTH BEND, IND. — Néhány napja megemlékezünk South Bend fennállásának 100 éves jubileumát ünnepélyesen alküztetéséről. A south bendi magyarság is munkához látott, hogy ezen rendkívüli ünnepélyen ahoz megfelelő méltó módon részt vegyen. Lapunkban megjelent felhívásra szeptember 3-án este a Magyar Házban megiehatós számban jelent meg a magyarság. A gyűlés keretében többen felszóltak az ünnepély alküztetésére írták és egyszerűen egy 24-es bizottság is alakult, mely nyomban megkezdte működését, hogy az ünnepélyen minél nagyobb számban való megjelenésre serkentse a south bendi magyarságot. A south bendi magyar egyletek, ugyszintén a különböző egyházak is maguké tettek és az ünnepélyhez való csatlakozásukat így biztosra vehető, hogy az ünnepélyen a south bendi magyarság kifog tenni magáért. Az ünnepély magyar programját most dolgozza ki a bizottság. A legközelebbi pontok a jövő héten lesz és a pontos időt lapunkban közölni fogjuk, azonban a siker érdekében addig is ajánlatos, hogy mindazok, akik eddig még nincsenek tájékozva ezen ünnepély iránt, tudakozódjanak egyletük utján az ünnepélyre vonatkozó eddig kidolgozott határozatokról.

A GYERMEKEK VIZSGÁJA.

McKEESPORT, PA. — A magyar gör. kath. egyházban a nyári magyar iskola növendékeit szeptember 1-én szombat délután és este hat órakor tettek tanúságot lelkipásztorok Stecovits Miklós magyar főesperes előtt, népszárvélemenezők előtt. Hittan, egyházi ének, gyűlési szertartásokról, az egyház törvényeiről, ism., magyar történelem, versek, világi énekek, a magyar "himnusz és szózat" voltak a vizsga programpontjai.

GROSS ÉS GROSS CÉG TŰZKÁRA.

SOUTH BEND, IND. — Gross és Gross 1320 Catalpa ave-i magyar üzletben történt nagy tűzkár megbecsülését most fejtette be a tüzbiztosító társaság. Minthogy a tűz az árukat nagy részét teljesen elhamvasztotta, képtelenség volt a tűz kitérés előtti raktár értéket megbecsülni, már annál is inkább, mivel a cég baltája, Gross Miksa által őszire személyesen vették óriási mennyiségű portékát legnagyobb része már megérkezett. A biztosítás becselése szerint a kár mintegy 40,000 dollárt tesz ki, míg ezzel szemben a cégnek mintegy 18,000 dollár biztosítása volt csak. A berendezés és épületben történt károkat és elégett részeket most helyre hozzák ugyanarra, hogy a jövő hétre képesek legyenek az üzletet újból megnyitni és ez alkalommal a cég minden megmaradt portékát potom áron kifogja árítani, csak épen hogy egészen ingyen ne adják a tüztől megmentett árukat. A közönségnek igen rendkívüli alkalma lesz különböző árucikkek hálaltalan olcsó árban vásárolni. Ajánlatos lesz, hogy minden takarékos nő és férfi kísérje figyelemmel a cég kiárusítási hirdetését lapunkban.

PIKNIK.

WARREN, O. — A Verhovay Segély Egylet 338-as főúka e hó 2-án, tartotta nyári piknikjét a New Jersey Ave végén levő erdőben. Gyönyörű idő kedvezett a szép mulatságnak. Nilesből, Courtlandből és Youngstownból is voltak vendégek a pikniken, mely vázrakozáson felül jól sikerült. A tüketek és lunch jegyek eladását Kozma Emil és Szallay László végezték. A bár megett Simon Gyula, Holencsák Péter, Szimján György és Fedor Gyula árulták a finom húsleket. A tagok feleségei közül különösen Sallay Lászlóné, Varga Ágnes, Simon Gyuláné és Palencsák Péterné bürgölködtek a siker érdekében. Az anyagi eredménye mellett késő estig kitűnő hangulatban szórakozott a közönség, egy kellemesen eltöltött nap emlékeztetővén a Verhovayak piknikjéről.

CSALÁDI ÖRÖM.

UNIONTOWN, PA. — Az arad megyei Zimándkörze való Vajdovich Jánosnak és nejének, Orbán Juliának erős fiu gyermekük született, akit György-Ferenc névre kereszteltek. Keresztszülei: Kelemen Ferenc és Korom Katalin.

REPUBLIC, PA. — A Beregszászra való Vitkó István felesége Sztrik Borbála egészséges leánygyermekkel örvendeztetette meg, aki a keresztelésben Irén nevet kapott. Keresztszülei: Országh Ferenc és Magyar Anna.

RICHVILLE, PA. — A templérmegyei Kisrátkára való Bréda Imre és Szampias Róza lakába is egy egészséges leánygyermeket hozott a gölya. A kis Ilona-Rózát, Ceurilla Pál és Szampias Mária tartották keresztvív alá.

NÉGYÜLÉS.

BROWNSVILLE, PA. — Folyó év szeptember 16-án vasárnap délután 4 órakor az ájris templomban magyar istentisztelet lesz szent beszéddel. Utána a közeli kath. lakateremben négyülésre jönnek össze mindazok, akik a felépítendő brownsvillei róm, kath. templomhoz óhajtanak tartozni. Több tisztelettel hivatalosak a következő püezek: Brownsville, Alicia, Bransell, Richville, Daisytown, Vesta Five, Republic, Orient, Buffington, Foodale, Leckron és a többi környékbeli püezek, ahol magyarok laknak. A fontosabb ügyeket a a tisztviselő választás titkos szavazás fogja elődönteni.

KERESZTELÉS.

UNIONTOWN, PA. — Fidéus József Abauj Tornamegye rúdi létezőg honfitársunkat neje, születte Gabos Anna egészséges leánygyermekkel ajándékozta meg. Keresztszülei: Keresztényi András és Béres Mária.

TUDJA-E ÖN, HOGY

Dr. Koppányi Tivadár, a híres magyar szem-specialista az Egyesült Államokba érkezett Dr. Koppányi a halak szemének átlátásával az egész világon híressé tette magát. A fiatal tudós az American Hospital, Chicago megköszönte a jött Amerikába, hogy megfigyeléseit itt folytassa. Tudja-e Ön, hogy a Halmában lévő 100000 tiszta Török dohány is megismerteti Önell a kellemes cigarettá és a közönséges cigarettá között levő különbséget?

Köszönetnyilvánítás.

Ahálított hála köszönetemet fejezem ki a McKeesporti Szent Mária V. A. A. Rómái és Gör. Kath. Egyletnek, mivel betegségem alkalmával kegyeskedett engem hathónapi egész segély és hathónapi félszegélyben részesíteni, vagis 234 dollárt részemre hiánytalanul kifizetni. Nagyon ajánlom ezen egyletet minden magyar honfitársamnak és minden áldás kérem ezen egylet minden tisztviselőjére és annak minden egyes tagjára.

Tisztelttel: ID. KEMANY JÁNOSNA, 918 Ridge St., McKeesport, Pa.

HAZAUTAZÁS.

Korábban fel bennülhet, ha szülőföldjére akar utazni, vagy külföldre barchova. A mi utazási irodánk megad minden felvilágosítást, foglalást vasúti, hajójegyeket és hoteleket szobákat, gondoskodik az Ön kényelméről és jólétéről az utazás végéig.

Utazási csekkjeink biztosítják pénzét és lehetővé teszik, hogy bárhól és bármikor készpénzhez juthasson.

FOREIGN DEPARTMENT
MELLON NATIONAL BANK
SMITHFIELD STREET & OLIVER AVE.
PITTSBURGH, PA.

A GYERMEKEK VIZSGÁJA.

McKEESPORT, PA. — A magyar gör. kath. egyházban a nyári magyar iskola növendékeit szeptember 1-én szombat délután és este hat órakor tettek tanúságot lelkipásztorok Stecovits Miklós magyar főesperes előtt, népszárvélemenezők előtt. Hittan, egyházi ének, gyűlési szertartásokról, az egyház törvényeiről, ism., magyar történelem, versek, világi énekek, a magyar "himnusz és szózat" voltak a vizsga programpontjai.

A VERHOVAYAK PIKNIKJE.

McKEESPORT, PA. — Szeptember 2-án tartotta meg a Verhovay Segély Egylet az idel piknikjét a Biro-féle farmon. A piknik minden ízében sikerült, a mindenké kedve szerint mulattott. A talpálvát Horváth Gusztáv híres zenekara szolgáltatta.

A CONNELLSVILLEI R. KATH. HITKÖZSÉG HIRJEI.

Közi: Dr. Martinovich Sándor, plebánus.

Bimbóhullás.

LEISNERING NO. 2, PA. — Nagy gyász érte a gőmörmegegyi Hárskútra való Tencs Ferenc és Kovács Erzsébet családját, az alig 8 hónapos Andráská nevű fiacskájukat kifragadta szerető karjaik közül a könyörtelen halál. Kilenc testvér és nagy rokonság állta körül a koszorúkkal borított kis koporsót, akitől maga a plebánus búcsuztatta el a drága kis halottat.

SZEPTEMBERI NAGY KIÁRUSÍTÁS

Háztartási cikkek és edények rendkívül jutányos áron szereztethők be a Kaufmann-féle pittsburghi BIG STOREBAN.

Hónapról-hónapra újabb meglepetésekkel kedveskedik a Pittsburgh és környéki magyarságnak kedvelt áruháza: a Kaufmann-féle nagy-áruház. Ezuttal a háziaszönyöknak szerez elsősorban örömet a szeptemberi háztartási cikkekben és edény-félékben rendezett nagy szeptemberi kiárusítás.

Minden konyhában szükség van egyre-másra, minden háziaszönyöknak jól esik, ha olcsón juthat valami olyan ügyes szerszámozhoz, a mely megkönnyíti a házbán a tisztogatást, a mosást, a vasalást, stb. Most itt van az alkalom arra, hogy ezen a kiárusításon megvehesse ezeket a munkamegtakarító eszközöket és a mellett pénzt is takarítson meg. Minden házbán török napról-napra valami. Ott van az edénykiárusítás, itt káptolhatja a hányzó darabokat, itt vehet olcsón teljes ebédelőedénykészletet, stb.

Villanyos felszerelésekből, csillárókból és lámpákból is találhat Kaufmannéknál temérdek alkalmi vételt. A férfi és női ruhaosztályban már megjelent az őszi divat. Csinos férfi ruhákat kaphat jó őszi kelmekből Kuppenheimer-gyártól és más jónévi gyárosoktól.

Az iskolás gyermekeket ugyancsak Kaufmannéknál ruházhathat ki Pittsburghban a legcsinosabb és legkevezebb pénzért.

COLUMBUSI HIREK

ÉRTESETÉS.
Columbus város South Side részén, a most ujonnan kikövezett Parsons ave, amely a magyar negyed egyik legforgalmasabb utcája, s az üzletneget központja is, szept. 12-én szerdán d. u. 5 órai kezdettel ünnepélyes keretek között lesz átadva a közhasználatra, amely ünnepélyre az összes bevándoroltak akik e negyedben laknak meghívhat, köztük természetesen a magyarokat is. Különösen a magyar egyletekől elvárják, hogy testületileg vegyenek részt egy a felvonulásban mint az ünnepélyen.

SZEPTEMBERI KIÁRUSÍTÁS

Háztartási Cikkek és Edények

Raktáron vannak azonkívül a mosás és vasaláshoz szükséges holmik is. Edénykészleteink óriási raktára, valamint egyes edények és villanyos felszerelések mind kiárusításra kerülnek.

ŐSZI ÉS TÉLI RUHÁK

ÖLTÖNYÖK ÉS FELSŐ KABATOK FÉRFIAKNAK ÉS FIATAL EMBEREKNEK.

Nagyszerű választék egy Öltönyökből, mint Felsőkabatokból. A hírneves "KUPPENHEIMER"-gyár és más jó gyárosok készítettek ezeket. A legfinomabb kelme van ezekben a ruhákban. Minden nagyságú férfiúknak, mint fiatal embereknek. Árúk

\$35.00 és \$65.00

Iskolás Ruhák

MINDEN, A MI AZ ISKOLÁBA KELL—A LEGJOBB FIURUHÁK

ÉS A LEGSZEBB DRESZ-SZEK LEÁNYKÁKNAK.

Férfikalapok

"G. B. Borsalino" kalapok, férfiak és ifjak kedvence. A legjobb készített kalapok, a melyet büszkén viselnek a férfiak. Olaszországból vannak importálva

\$7.—\$8.—\$12.

M a g y a r O s z t á l y u n k r e n d e l k e z é s e r e á l l . — A B a s e m e n t b e n t a l á l j a az 5-k i A v e n u e j e b e j á r a t n á i j o b b r a . —

FÉRFIAK JÖJJEK AKRONBA

ingyen vizsgálatra.

Dr. HOWELL 2 East Exchange Street
MADISON & EXCHANGE SAROK
AKRON, OHIO.
Rendelő órák: Reggel 10 óráig este 8 óráig. Este 7 óráig a délután.

ÚJ TAGOK.
COLUMBUS, O. — A Columbusi Ref. Betegseggyógyító egyetnél az aug. havi gyűlésen a következők vettek fel: Kertész Ferencné, Tankovics Antal, Kálmán József és Kömives József akik csak nemrég érkeztek vissza pár évi európai tartózkodása után, s azonnal vizsgáló állott a régi egyletébe.

KISS és FIA

hatalóságilag engedélyezett modern VAGÓHIDVA.

Szalami, kolbász, virsli-gyár, huszfüstölde.

HUSCSARNOKÁBAN

a legjobb árú mindenkor frissen kaphatja kiesiesiben vagy szagban

KISS & SON MARKET

8301 W. Jefferson Ave., Detroit, Mich. Telefon: Cedar 0736.

Gyenge Férfiak!

Öregedebnek éri magát, mint a milyen?

DR. F. H. COLHOUER
717 LIBERTY AVENUE, PITTSBURGH, PA.

Gyenge Nők!

Idősebbnek né ki, mint a milyen?

Ha igen, úgy könnyűen szokások és betegségek következtében korai öregedést állít be. Ha elvezetnie lépésének ruganyosságát, életkedvét és ambícióját, ha ideges, gondja vannak, ha fáradt és emlekező tehetése gyengül, ha fáj a feje, háta, gyenge, a szívverése nyugtalan, kiütései vannak, rossz a vére és egészsége, úgy jöjjen és mondja el nekem, mi a bajja. A későbbi veszélyes, tanácsadás ingyenes. Rendelő órák: 9 óráig a délután, este 6-8 óra között, vasárnap 10 óráig délután 2 óráig.

DR. F. H. COLHOUER
717 LIBERTY AVENUE, PITTSBURGH, PA.

SZEPTEMBERI KIÁRUSÍTÁS

Háztartási Cikkek és Edények

Raktáron vannak azonkívül a mosás és vasaláshoz szükséges holmik is. Edénykészleteink óriási raktára, valamint egyes edények és villanyos felszerelések mind kiárusításra kerülnek.

ŐSZI ÉS TÉLI RUHÁK

ÖLTÖNYÖK ÉS FELSŐ KABATOK FÉRFIAKNAK ÉS FIATAL EMBEREKNEK.

Nagyszerű választék egy Öltönyökből, mint Felsőkabatokból. A hírneves "KUPPENHEIMER"-gyár és más jó gyárosok készítettek ezeket. A legfinomabb kelme van ezekben a ruhákban. Minden nagyságú férfiúknak, mint fiatal embereknek. Árúk

\$35.00 és \$65.00

Iskolás Ruhák

MINDEN, A MI AZ ISKOLÁBA KELL—A LEGJOBB FIURUHÁK

ÉS A LEGSZEBB DRESZ-SZEK LEÁNYKÁKNAK.

Férfikalapok

"G. B. Borsalino" kalapok, férfiak és ifjak kedvence. A legjobb készített kalapok, a melyet büszkén viselnek a férfiak. Olaszországból vannak importálva

\$7.—\$8.—\$12.

M a g y a r O s z t á l y u n k r e n d e l k e z é s e r e á l l . — A B a s e m e n t b e n t a l á l j a az 5-k i A v e n u e j e b e j á r a t n á i j o b b r a . —

KAUFMANN'S
"THE BIG STORE"
5th AVE. SMITHFIELD & DIAMOND STS.
PITTSBURGH, PA.

A MAYERLINGI DRÁMA

Rudolf trónörökös és Vetsera bárókissasszony tragikus szerelme

Történelmi regény a közelmúltból.
A Szabadság részére KIZÁRÓLAGOS közlési joggal
IRTA: SZEKULA JENŐ.

(3-ik folytatás)

Arckép nem igen maradt róla. Csak egy. Amelyet a halála előtt készített, talán, hogy odaajándékozza a kedvesének. Minden vonása ennek a bájos és tiszta arcnak finom és klasszikus vonal, — mint fehér és márvány szoborfejel fiatal és ögörgő istenasszonyoknak, milynek sűrűn kerülnek elő a sivatagokból a kisázsiai és az északafrikai ásatásoknál. Bombadölt ókori templomok fehér omladéka körül. Kár ezért a gyönyörű fejt, hogy oly korán elűnt e világból, — de így legalább megmaradt élmohatatlán emlékeül a szépségnek és a halhatatlan ifjúságnak.

De az arckép csak sejtetté mása az édes valóságának. Az optikus lencse tulságosan fagyos ahhoz, a vetítő tükör hideg, és még a festő ecsetje is halott és színtelen, hogy meg tudná örökíteni a tavasznak és az ifjúságnak felelő báját, mint a hogy semmiféle fotográfia nem tudná visszaadni a rétvirágainak hamvát és tündéri pompáját.

A szó ékebben beszél, mint az ecset.

Vetsera Maryt a kortársai valamennyien Bécs egyik legvirulóbb hajdonának írják le. Ebben egyetértenek mindnyájan. Még azok is, akik később sárral dobálták meg az egész Vetsera családot, — a végzetes szerelm miatt, amely sirdadonté a monarchia reményességét — a trónörökösöt. Még az asszonyok is lelkesednek érte, — akiket pedig sokszor tessz elfogulttá a vetélykedés, vagy a féltékenység, mikor egy másik nő testi kelleméről esik szó. Még Larish grófnő is, mikor emlékiratait írja, meghatott és valóságos ihlettel szavakban emlékszik meg Vetsera Mary szépségéről. A toll ilyenkor szinte megakad a kezében, szemét lehunyja, s lámpa fényénél álmódosva keresi a szavakat, hogy megközelítőleg is elképzelhesse az olvasóval, azt a bibájt, amelyet eme bécsi bárókissasszonynak karcsú és izgézetes alakja árasztott szét maga körül. Pedig ő is haragszik rá. Mert sokat ártott a pályájának ez a tragikus szerelm, amelynek ha nem is volt előidézője, de néma szemlélője, s némiképen a cinkostársa is. De tartozott az igazságnak, hogy egy pálmát ő is letegyen a női szépség tündéri és örökre elmulott eszményképe, a Salesianer-gasseli baroness előtt.

Mary nem volt tulságosan magas növésű, de sudár, lenges és karcsú, mint a napraforgó, amely kevélyen virágzik a heilgenzerei kertek szélén. Még gyermek volt, csak formás és fejedező keble, amely gránátalmák keményességével vetekedett, emlékeztetett rá, hogy abban a korban jár, mikor a lányzókból rózsaszínű csendjét, már kizérto álmok nyugtalanítják néha.

A haja barna volt, sötét árnyalatokkal és a la Gretchen fésülte az akkori bécsi divat szerint. De ez a haj élt és lángolt, mintha tüzzel és vérrel lett volna átitatva, arnyal, színei és hullámai voltak, mint valaki különös élő növénynek, amelyet rejtelmes és isteni nedvek táplálnak.

A szemével már jobban meg vagyunk akadva. Mindenki más színűnek látja. Az egyik kéknak írja le, a második hamvaszürkéknek, a harmadik feketének. Talán nem is lehetett jól kivenni a színt, mint azokat, amelyek később tavak tükre alatt nyílnak, annyira közel és mégis teljesen elérhetetlenül. Larish grófnő mindig kéknak írja le ezeket a szemeket, s valószínűleg neki van igaza, a nők az ilyen megfigyelésekben csak ritkán tévednek. De a királyfi mindig feketének látja. Miért? Talán csak mindig késő este találkozott a lámpák és a csillárok világításában, vagy ha ők látták egymást, akkor ezek a szemek mindig elsötétedtek. — A szenvedély és a bánat tüzeiben. Valószínűleg sötét kékek voltak ezek a szemek, amelyek a homályos világításban feketén ragyogtak.

De egyben megegyezik mindenki. Nagyok és rendkívüliek voltak a szemek. Az áhítat pillanataiban megnöttek és kitágultak a pupillák és gyermekes kíváncsiság és rendkívüli értelem sugárzott azokból. Mintha tágranyult élő kérdőjel lenne, amikor könnyek borították el a sápadt pillát, ki csiny arca, egyetlen óriási szempárnak tetszett.

A szája formás volt, vágyakat keltő és friss, kagylók bitorát, gyümölcsök fiatal és hamvas színet, tengerfenék alatti termő félig állati, félig növényi lények rózsás húsát idézte föl a képzeletben. Nagyon szép volt a szája. S ebben az időben még ártatlan, örök és boldog mosoly ragyogott az ajkain. A nevetését még nem mérgezte meg, gyöttrő és halálos fullánku szerelm.

A bőre nem volt hófehér, de ragyogó. Messze délen, a fellah lányoknak lehet ily tiszta és nemes színű bőrük. Akik a sivatag szélén nőnek fel és a sással elborított Nilsz zöldele partján. Egész lényében volt valami az üvegházakban nevelt lótusz-virág mély és csillogó titokzatosságából. Amint hogy rejtelmes szájak fűzték őt különben is Egyiptomhoz. Talán a családi ősi fája is ott nőtt fel eredetileg. Anyai rokonainak, a Baltaziaknak görög és keleti vére megtsitlulva és átnevesülve sugárzott finom vonal ereiben. Maga is járt Egyiptomban, másfél évvel ezelőtt, amikor halálosan beteg apját utolsó útjára elkísérte. A Vörös tenger felől főlészálló illatok s az afrikai tiszta meleg napfény megérlette hamvas bőrének rózsás tejszínét és ifjú testének sugárzó és virág-szerű szépségét. Mint szósz és fejletlen gyermek utazott el, — s mint gyönyörű kisasasszony érkezett vissza, ámulatára a rokonoknak és az ismerősöknek.

Ebben az időben, egyik bájolója, egy fiatal költő, aki örökké névtelen és ismeretlen maradt, Cleopatrával hasonlított össze.

Valóban, Cleopatra lehetett ilyen fiatal és fejletlen gyermekkorában, amikor nem tudta még, hogy a Caesark szeretője lesz, — s arról álmódosult, hogy a kisöccse fogja feleségül venni. A fáraók lányai az ókorban, valami babona, — s isteni eredetűbe vetett elbizakodott hitben, a saját fivéreikhez mentek többnyire férjhez. Az ő szerelme és ábrándja sem terjeszkedett még túl a gyermekszoba határain.

Négyen voltak testvérek.
Volt egy idősebb nénekeje, a Hanna. S két fivére: a László és a Ferenc. Legjobban még bátyját, a Lászlót szerette.

(Folytatjuk.)

MAGÁN A SOR FÖLDI!

Próbálja meg már Ön is és sohasem fog mást pipálni, mint a

NÉGYES-T

Napról-napra többen használják, úgy hogy ma már a Négyes a legjobban fogyó pipadobány a magyarok közt, azért, mert a legjobban. Ára egy 5 uncós csomagnak 25 cent, minden csomagban 4 ajándékcselvényvel. Kívánja meg boltosától, hogy tartsa a Négyest, vagy rendelje meg tőlünk. Minden 5 dolláros, vagy nagyobb rendeléshez külön ajándékot küldünk.

JAKAB ÉS TÁRSA

423 East 5th Street, New York, N. Y.

2 ÉS FÉL ÉVES „CSODAGYEREK“

A csöppesség, alig hogy jár, már folyékonyan és értelmesen beszél.

WEST BEND, Wis., szept. 5. — Ez aztán a csoda. Egy két és fél esztendő fűeska, névszerint William Feierisen nemcsak a teljes ábécét tudja tökéletesen, hanem imádkozik minden este és reggel, anélkül, hogy az imában segítenie kellene bárki-nek is, nemcsak egy esomé verset tud „könyv nélkül”, hanem folyékonyan beszél.

Persze, a város nagyon büszke erre a fiúra s mindenki „csodagyereknek” nézi. Alig hogy a kis Billy betöltötte az egy esztendőt, már folyékonyan és értelmesen pergett a nyelve. Már születése után két-három hónap alatt nagyszerű emlékezőtehetséggel tud tanulásanyagot s mind arra emlékezett, amit egyszer mondtak neki.

A gyermek apja mechanikus s egy itteni garázsban van alkalmazva. Billy gyakran figyeli apját munkájában. Karácsonyra egy gyermekautókat kapott ajándékba. Több alkalommal szívesen a kis gépet és összerakta, anélkül, hogy bárki is a segítségére lett volna. — Ugy látszik a kis Billy ugyan esodagyerek.

BÉRVÁLTOZÁS A VASIPARBAN

Gary tárgyalásokat folytat az egyes vállalatok vezetőivel.

NEW YORK, szept. 5. — Elbert H. Garynak, az acéltröszt fejedelmének ma tett kijelentése szerint a tröszt központi vezetősége értekezletet folytat az egyes vállalatok vezetőivel a munkabérek újraszervezésének dolgában. Ellenben nem volt hajlandó nyilatkozni abban a kérdésben, hogy a bérek revíziója magasabb, vagy alacsonyabb skálát fog-e jelenteni és, hogy összefüggésben van-e a tizenkétórás munkanap megszűntetésével.

Más forrásból beérkezett jelentések szerint a megbeszélés tárgya azok fizetésének rendezése volt, akik az eddigi tizenkétórás munkaidő helyett ezután rövidebb munkaidőt fognak dolgozni. — A tulajdonképeni bonyodalom nem annak a kilenvenezer munkásnak munkabérére adja meg, akik eddig 12 órát dolgoztak az ügynöveket folytonos processzurokban. Ezek fejenként 25 százalékos munkabéremelésben részesültek. Jelenleg azokról van leginkább szó, akik ezelőtt tíz órát dolgoztak és akik most már szintén nyolc órai munkaidőt fognak naponta dolgozni.

ÚJ TEMPLOMOT ÉPÍTETTEK A MORMONOK KANADÁBAN

Nagyszerű templomban imádkoznak ezentul saját különös szertartásaik szerint a mormonok.

REGINA, Sask., szept. 5. — A mormonok Nagytemploma 15 éven át tartó építkezés után végre felavatásra készen áll a kanadai Cardstonban és ezzel a monumentális épülettel, melynek költségei jóval felülmúlják az egy millió dollárt, e vallásfelekezeten nyolcadik egyháza épült fel Amerikában.

A mormonok igazhitű, jó keresztények és eltekintve apróbb, lényegtelen formásgóktól, csupán csak abban különböznek bármely más Krisztus követő szektától, hogy az ő sajátosság törvények szerint, a többnyire megengedettek tartják. Ugy vélik, hogy az egyházi szertartás nélkül egybekelt házaspárokat nem fűzi egymáshoz örök kötelék, de viszont ezen a földön és még a siron tül is elválaszthatatlan kapos veszi körül a hitvesházakat, ha a mormon ceremóniák szerint vette el a férfi — bármennyi feleségét.

Az esküvőt a mormonok különös formások között vezetik be és ennek a célnak megfelelőleg készült el a templom bizonyos meghatározott tervek szerint.

Először a nagy udvar tünik szemünkbe, mely az ősi jeruzsalmi templom idegenek Udvarának mintájára készült. Tizenkét bika köbe faragott alakja szimbolizálja az Erőt és az a 12 apostol, mely körülszegi az udvart, Izrael 12 törzset és egy-egyszermind a 12 apostolt jelképezi. Ebből a háttérből emelkedik ki a masszív gránit tömbből felépített templom, mely leginkább a Közép-Amerikában élt öskultúrájú aztékok stílusára emlékeztet.

Az ügynöveket Gyülekezet Csarnoka esodálatosan szép festményekkel van díszítve. Felülnő művészi hatással válik ki Krisztus freskója, amely azt a jelenetet ábrázolja, amidőn a Megváltó kenyeret megtörti az indiánoknak. Mert akármilyen különösnek hangzik is, a mormonok hite szerint Jézus

földi életében Amerikában járt, ahol az indiánokat tanította volna a szeretet vallására. Itten tartják vallásos összejöveteleiket a mormonok és ebben a teremben végzik el ajátosságait. Temetés, vagy házassági szertartásuk számára a templomnak más csarnokai szolgálnak és ezt titokzatos és körülményes módon folytatják le.

A házassulandó párt először is bevezetik az ügynöveket Telemés Csarnokába. Itt, a falon köröskörül, az alkotás jelentei láthatók, amint az a bibliából ismerjük, a fiatal lelkének pedig külön oktatásban kell belőle részesülniök. Innen a Béka Csarnokába vezetik őket. Ezüstös hársfa deszkák borítják a falakat itten, rajtuk andalító festmények: fehérvulku hatyuk uszkálnak a sima tó tükreén, kedves kis nyulacskák játszanak felelem nélkül az érdős tisztáson. Majd a Világ Csarnoka következik. Itt már fényesítő fekete ébenfa borítású falak merednek az ifjú házassulandók felé. Elhagyatott, szomorú, reszkető bárányka képet mutatja a fali festmény, amint a gonosz farkas, zsákmányában biztosan, lassu, kegyetlen lépéssel közeledik az ártatlan áldozat felé. Végre innen a Menyői Csarnokba lépnek a jegyesek. Itt nincs semmiféle festmény, de a cseresznyefából készült falakra, a biboros függönyön keresztül, boldogságigéret ragyogással tüz a napsgár. Et itt végre örök hűség esküsznek egymásnak a fiatalok.

A mormonok vallásos élete különben oly patriarkális, hogy ügyszóval minden híve egy-szermind papja is a felekezetenek. A gyermekek mind kivétel nélkül ministrálnak a templom szolgálatában, ami odáig terjed, hogy az egész épület tisztán tartásáról is nekik kell gondoskodni. A felnöttek kötelesek 3 évi missziós gyakorlatot vég-zeni, amely munkáért egyáltalán nem kapnak fizetést. Fizetésre csak azok tarthatnak szá-

mozni, akik egész életüket az egyháznak szentelik. De ők is csak annyit kapnak, amiből éppen hogy megélhetnek.

Benső vallásos életükre jellemző az a tény, hogy ezt a milikó épületet sikerült felállítani, melynek azonkívül csak a Menyői Csarnokban levő szönyege 7000 dollárnál többbe kerül. A központi fűtőköszülék költsége pedig majdnem 70,000 dollárra rughak.

Pénzküldés Ó-Hazába MAI ÁRAINK:

200,000 magyar korona	.....	\$12.00
1,000 csehkorona	.....	\$3.00
1,000 szerb dinár	.....	\$1.00
2,000 román lei	.....	\$ 9.50
KABELON KÖLDVE 25 CENT KÖLON.		
AMERIKAI DOLLAROKAT IS KÜLDÖNK POSTAI VAGY SUBGONYILEG.		
Hajójegyet, bármely vonalra, azonnal késő adnak. Konzultusi iratokat ingyen kiállítunk.		

The CLEVELAND LIBERTY BANK

ALLAMI BANK CLEVELAND, O.
7625 BROADWAY, CLEVELAND, O.
Szombaton délután és hétfőn este 8 óráig van nyitva, más napokon pedig este 5 óráig. — Magyar levelekre azonnal választunk.

MEGHALT CUSTERNEK EGYIK ÖREG KATONAJA.

NOWATA, Okla., szept. 5. — John Stout, aki Custer generálisnak kíséretében volt, amikor megtámadták őt és lemezáróitak majdnem összes emberrel az indiánok, meghalt 96 éves korában. Stout úgy menekült meg az indiánok bosszjától, hogy egy dögölt bölény bőrébe bujt.

MÉG MINDIG TART A NAGY KIÁRUSÍTÁS

Csomagokat lehet küldeni a Szeretethajóval szeptember 28-ig.

The Chas. K. Gross Co.

8803 Buckeye Road, Cleveland, O.

NYÁRBAN RÓTH LILIAM CRÉM SZAPPANT ÉS PUDERT

és minden nap használja. Crém, szappan és puder nagy adag postán \$2.00. Postafordultival megkapja, ha azonnal beküldi a 3 dollárt erre a címre:

RÓTH SAMUEL

Megváltó Gyógyszerár Cor. 85th St. NEW YORK.

A RÁKÓCZI MAGYAR BETEGSEGÉLYŐ EGYLET

BRIDGEPORT, CONN.

Alakult 1888 április 13-ikán.

Bekebelezve Connecticut állam törvényhozása által 1903-ban.

Tartalék alap vagyon \$400,413.25
Taglétszám 10,448

Az egylet tagja lehet minden tisztességes magyarul beszélő egyén, aki az Egyesült Államok területén lakik.

Mérsékelt korszertinti fizetés mellett a haláleseti biztosítás ezer dollár. Betegségily heti hét dollár.

A tag a beállítás napjától azonnal jogosult egy betegségre, mint halálesetre, valamint a csonkultási segélyekre.

A tagok gyermekeik havi 20 centért százötven dollár temetési költségre biztosítatnak.

Felvételi életkor gyermekeknek 2-től 16-ig Felnőtteknek 16-tól 50 éves korig.

Osztályok alakíthatók az Egyesült Államok bármely helyén 15 taggal.

Bővebb felvilágosításért forduljon bizalommal az alanti címre:

A RÁKÓCZI MAGYAR BETEGSEGÉLYŐ EGYLET

624 BOSTWICK AVENUE BRIDGEPORT, CONN.

89 —
párban kihívta ugyan Monte Cristot, de ma a párban színhelyén megkövete s nem vitott meg vele.

— Szinte hihetetlen! — mondta Villefortnek. — Pedig úgy van, — erőltette meg Danglarsné, — ismét nagyon naivul, — bizonyos forrásból tudom, Debray jelen volt a bocsánatkérésben.

Valentine is tudta, hogyan történt a dolog, de nem szót többé az egészről. Morrell juttatta észre az a néhány szó s felekkben mellette volt Noirtier szobájában.

Annymira elmerült gondolatába, hogy már percek óta nem figyelt a társalgásra s jőformán nem is tudta, miről van szó.

Ijedtetten rezent össze, mikor Danglarsné megérintette.

— Valami baja van, Valentine, szenved? — én? — kérdezte a leányka, égő homlokát végigsimítva.

Vessen csak egy pillantást a tükörbe; háromszor-négyeszer is változik a színe perceként.

— Valóban, nagyon halovány vagy, — tudta meg Eugénie.

— Aggodalomra mincson ok, Eugénie, már néhány nap óta ilyen vagyok.

Bármily távol is volt a ravaszgatól, mégis kedvezőnek ítélte az alkalmat a távozásra. Még mostohája is segítette neki benne.

— A hölgyek szívesen megbocsátanak önnek, Valentine, vonuljon vissza, arára van írva, mennyire szenved; igyék egy pohár tiszta vizet, az majd hamarosan helyrehozza.

Valentine megölelte Eugéniet és meghajolt Danglarsné előtt, ki már távozni készült s kiment a szobából.

— Komolyan aggaszt ennek a szegény gyermeknek az állapota, — sajnálkozott fölőtte Villefortné — s his lepne meg, ha valami nagyobb baja történnék.

Valentine szokatlan izgatóttággal ment kifelé, ügyet sem vetve áthaladóban Edouard szemén.

88 —
szellemes embernek látszik s ami modorát illeti, Danglars szavaival jellemezhetném a legjobban: Dugandag, modora tehát kifogástalan.

— Azt is bátran megjegyezheti, asszonyom, — szót köbe Eugénie, az albumban lapozgatva, — hogy ön rendkívül kegyelmi látszik azt a fiatal embert.

Főösleges volna kérdezmem, hogy ön is osztózik-e édes anyja érzelmeiben, ugy-e? — kérdezte nyájas mosollyal felé fordulva Villefortné.

— Távol legyen tőlem! — válaszolt Eugénie, — szokott hányaveti hangján, — nem arra születtem, hogy gazdaszonykodjam és egy férj szépségeit túljémi a hosszu életen keresztül. Egész lelkem a művészi pályára féle vonz s teljes szabadságra vágyom.

Eugénie oly dacosan adott kifejezést gondolatainak, hogy Valentine füle tövőig elpirult. Ez a félték, gyöngéd teremtés föl sem tudta fogni, hogyan vesztet ki valakiből ennyire a nőesség.

Egyébiránt, ha már mindenenáron igába akar-nak kényszeríteni, hátát kell adnom a Gondviselésnek, hogy legalább nem a becsületemé lett Morcerf nevet fogom viselni.

— Magam is úgy vélem, — mondta a báróné, — meg az alsóbb társadalmi osztályok közé vegyülvén sem tudnak levetkezni — én magam is nagy szerencsének tartom, hogy Morecrték huztak-halogatták a dolgot, különben aligha Alberté nem lett volna ez a szegény leány; most, mikor a generális legutóbb komolyan megkérte fia számára Eugénie kezét, már sejtettük egyet-mást, gondolkodtunkba estünk, s egyszerűen kiköszarváltuk a vicconte-ot.

De én nem gondolnám, hogy atya büncéért a finnak is laknia kell, — jegyezte meg féltékenyen Valentine. — Albertnek semmi része sem volt a tábornok hitzegő árulásában.

Már megbocsásson, édesem, — tört ki a keményszívű hölgyecskeből, — Albert határozottan osztózik apja gyálázatában, mert tegnap az

